

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Парубок Наталії Василівни

на тему: «Розвиток інтегрованих структур в цукробуряковому підкомплексі аграрного сектору», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності: сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство)

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі розвитку економіки країни формування та ефективне функціонування підприємств продуктивних підкомплексів АПК є відображенням об'єктивного процесу розвитку інтеграційних процесів, що спрямований на поступове виробничо-технологічне об'єднання діяльності таких підприємств з можливістю в майбутньому органічного злиття в юридично єдині формування. Цей процес супроводжується створенням різних інтегрованих структур у межах продуктивних підкомплексів, які об'єднують сільськогосподарське виробництво, переробку та реалізацію виготовленої продукції. Тому розвиток інтеграційних процесів у цукробуряковому виробництві має позитивний вплив на виробничо-господарську діяльність як аграрних, так і переробних підприємств, адже інтеграція дозволяє покращити внутрішні та міжгалузеві зв'язки, розвивати спеціалізацію та концентрацію виробництва, посилити розвиток та технічне оснащення підприємств-учасників, впроваджувати у виробництво досягнення науково-технічного прогресу, заощаджувати кошти в зв'язку з усуненням проміжних фінансово навантажених ланок між виробниками сировини та її переробниками тощо. Відповідно забезпечується підвищення ефективності цукробурякового виробництва, що і визначає актуальність теми наукового дослідження.

Однак чимало проблем, які стосуються розвитку інтегрованих структур в цукробуряковому підкомплексі аграрного сектору, залишаються не дослідженими. В свою чергу це обумовило необхідність пошуку та впровадження нових форм та механізмів взаємодії виробників у сфері АПК,

створення інтегрованих структур в межах окремих продуктивних підкомплексів для формування та розвитку конкурентоспроможних внутрішнього та зовнішнього ринків аграрно-промислової продукції.

Актуальність роботи Парубок Н.В. підтверджена також зв'язком наукової спрямованості дисертаційного дослідження із науково-дослідною роботою, а саме, дисертація виконана відповідно плану аспірантської підготовки, узгоджено з тематикою науково-дослідних робіт Уманського національного університету садівництва як складова частина тем: «Теоретико-методичні та прикладні засади соціально-економічного розвитку аграрної сфери економіки України в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0116U003210), в межах якої розроблено заходи оптимізації використання ресурсного потенціалу з метою підвищення ефективності функціонування підприємств аграрно-промислового виробництва та «Адаптація організаційно-економічного механізму господарювання до соціально-орієнтованих ринкових відносин в АПК» (номер державної реєстрації 0101U004493), у контексті якої обґрунтовано методичні підходи до оцінки інтеграційного потенціалу підприємств цукробурякових підкомплексів аграрного сектору.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність. Сформульовані в дисертаційній роботі Парубок Н.В. наукові положення, висновки і практичні рекомендації з необхідною повнотою обґрунтовані та достовірні. Вони базуються на достатньому знанні та розумінні проблем сучасної економічної теорії, об'єкта і предмета дослідження, використанні діалектичних методів пізнання економічних процесів та явищ, застосуванні різноманітних методів економічних досліджень, володінні дисертантом інформацією про сучасний стан розвитку інтегрованих структур у цукробуряковому підкомплексі аграрного сектору, особливості та проблеми ресурсного забезпечення підприємств у їх складі.

Опрацювання автором широкого кола наукових робіт як вітчизняних, так і зарубіжних вчених дозволило визначитись із поняттям аграрно-промислової інтеграції як соціально-економічного явища. Результатом якісного дослідження

категоріального апарату стало авторське уточнення поняття «аграрно-промислова інтеграція підприємств окремої продуктової вертикалі», глибокий аналіз сутності, видів та організаційно-економічних форм інтеграції (підрозділ 1.1). Проведено узагальнення теоретичних засад формування і розвитку інтеграційних процесів та виявлення їх особливостей при створенні інтегрованих структур в межах продуктових підкомплексів аграрного сектору (підрозділ 1.2). Обґрунтовано теоретико-методичні аспекти та критерії оцінки ефективності функціонування інтегрованих структур (підрозділ 1.3).

Досліджено тенденції економічного розвитку сільськогосподарських і переробних підприємств цукробурякового підкомплексу Черкаської області та результати їх діяльності (підрозділи 2.1 і 2.2). Проаналізовано та оцінено взаємовигідність економічних відносин між підприємствами-учасниками інтегрованих структур, розраховано потреби цукросировини для підприємств промислової переробки інтегрованого формування, проведено оцінку рівня розвитку інтеграційних процесів в ТОВ «Панда» за відповідної системи показників (підрозділ 2.3).

Результатом проведених наукових досліджень є формування функціонально-галузевої структури інтегрованого об'єднання у межах цукробурякового підкомплексу (підрозділ 3.1), обґрунтування оптимізації розміщення сировинних зон переробних підприємств цукробурякового підкомплексу (підрозділ 3.2), визначення стратегічних напрямів ресурсного забезпечення підприємств у складі інтегрованих структур (підрозділ 3.3).

Наукова новизна результатів дослідження заключається в наступному:

– запропоновано методичний підхід щодо оптимізації постачальницької підсистеми логістичної системи інтегрованої структури цукробурякового підкомплексу засобами економіко-математичного моделювання з метою зменшення загальних сукупних витрат на транспортування сировини при врахуванні оптимального потоку перевезень (с. 132-139);

– визначено організаційно-економічні напрями ресурсного забезпечення підприємств у складі інтегрованих структур (с. 146-153);

– розроблено економіко-математичну модель розподілу земельних площ посіву цукрових буряків у бурякосійних підприємствах зони заготівлі інтегрованої структури з метою оптимізації розміру посівних площ (с. 139-143);

– удосконалено функціонально-галузеву структуру функціонування інтегрованого формування у межах цукробурякового підкомплексу, що дозволяє отримати низку переваг за рахунок об'єднання взаємодоповнюючих ланок, задіяних в цукробуряковому виробництві (с. 114-120);

– розкрито трактування економічної сутності поняття «аграрно-промислова інтеграція підприємств окремої продуктової вертикалі» (с. 14-16);

– обґрунтовано методичний підхід до оцінювання загального економічного стану інтегрованого формування та його структурних складових із застосуванням схеми комплексної діагностики, що дозволяє визначити вірогідність отримання інтеграційного ефекту (с. 47-48; с. 121-124);

– обґрунтовано методичний підхід до оцінювання рівня ефективності виробництва цукрових буряків в інтегрованих аграрно-промислових формуваннях за показником інтегрального індексу продуктивності (с. 98-101).

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях. Основні результати дисертаційної роботи опубліковано у 15 наукових працях, з яких 6 статей у наукових фахових виданнях України (2,87 друк. арк.), одна з яких включена до міжнародної наукометричної бази (0,52 друк. арк.); 9 публікацій у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій – 4,28 друк. арк., з них особисто автору належить 4,05 друк. арк. Вони віддзеркалюють зміст теоретичного, аналітичного та практичного аспектів дослідження, викладеного в дисертаційній роботі.

Практичне значення наукових результатів дослідження. Основні результати дисертаційного дослідження доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, реалізація яких сприятиме підвищенню ефективності функціонування інтегрованих структур у межах цукробурякового підкомплексу аграрного сектору.

Результати наукових досліджень розглянуті, схвалені і прийняті для практичного використання Департаментом агропромислового розвитку Черкаської облдержадміністрації (довідка № 06-22/207/1 від 22.12.2015 р.), Управлінням агропромислового розвитку Уманської райдержадміністрації (довідка № 115а/01-01-11 від 15.04.2016 р.), СТОВ «Агрофірми «Корсунь» (довідка № 66/1 від 30.03.2016 р.) та ТОВ «Селищанський цукровий завод» Корсунь-Шевченківського району Черкаської області (довідка № 48 від 19.02.2016 р.).

Наукові результати дисертаційного дослідження використовуються у навчальному процесі Уманського національного університету садівництва при викладанні дисциплін «Економіка і організація діяльності об'єднань підприємств», «Економіка підприємства», «Управління проектами», «Організація виробництва» (довідка № 20-06/1113 від 21.11.2016 р.).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертаційної роботи. Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Парубок Н.В. вважаємо за необхідне вказати на окремі недоліки та дискусійні положення:

1. В підрозділі 1.3 дисертаційної роботи велика увага приділена методикам оцінки ефективності діяльності інтегрованих структур аграрно-промислового виробництва, проте прикладний характер їх застосування в об'єднаних підприємствах цукробурякового підкомплексу залишився без достатньої апробації.

2. Досліджуючи аспекти формування і розвитку інтегрованих структур у продуктових підкомплексах, розглянуто лише позитивні сторони їх функціонування, хоча було б доцільно зауважити, що утворені інтегровані аграрно-промислові формування можуть мати і негативні сторони діяльності, а саме: надмірна експлуатація земельних ресурсів, ліквідація виробництва тваринницької продукції, порушення сівозмін тощо.

3. В дисертаційній роботі зазначено, що виробничо-господарська діяльність ТОВ «Панда» у сфері цукровиробництва відбувається за трьома напрямками, один з яких виробництво основної (цукру) та супутньої (меляса, жом, вапно,

дефекат) продукції, однак в процесі дослідження про супутню продукцію підприємства не згадується.

4. Положення дисертаційної роботи були б більш переконливими, якби посилювались порівняльним аналізом особливостей розвитку інтегрованих структур у цукробуряковому підкомплексі аграрного сектору в різних регіонах України.

5. Заслуговує на увагу здійснення дисертантом комплексної оцінки ресурсного потенціалу підприємств цукробурякової інтегрованої структури на основі багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу. Однак у дисертаційній роботі описана оцінка параметрів багатофакторних лінійних регресійних моделей лише на адекватність, достовірність та мультиколінеарність, а не зазначено чи було проведено дослідження на виявлення гетероскедастичності для кожного регресора моделі та наявність автокореляції.

Однак вказані зауваження не змінюють загального позитивного враження про дисертаційну роботу Парубок Н. В. і не заперечують можливості існування авторського бачення досліджуваної проблематики.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Парубок Н.В. на тему: «Розвиток інтегрованих структур в цукробуряковому підкомплексі аграрного сектору» виконана на актуальну тему і є самостійною, завершеною працею, в якій отримані у процесі дослідження наукові результати характеризуються науковою новизною, практичною цінністю, достовірністю і достатньо обґрунтовані. В сукупності вони вирішують конкретне наукове завдання щодо обґрунтування теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій з підвищення ефективності функціонування інтегрованих структур у межах цукробурякового підкомплексу аграрного сектору.

Дисертація виконана на належному науково-теоретичному рівні, текст викладено чітко, логічно, грамотно, послідовно і доступним стилем, висновки і пропозиції аргументовано. Зміст дисертації адекватно розкриває обрану тему дослідження і забезпечує досягнення поставленої мети. Зміст автореферату

ідентичний основним положенням, висновкам і рекомендаціям, що містяться у дисертації.

Дисертаційна робота Парубок Н. В. на тему: «Розвиток інтегрованих структур в цукробуряковому підкомплексі аграрного сектору» за змістом, обсягом дослідження, рівнем наукової новизни та практичної цінності, ступенем апробації і відображенням в наукових працях, оформленням відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12 та 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 з доповненнями, а її автор, Парубок Наталія Василівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності: сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство).

Офіційний опонент – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки підприємства, обліку і аудиту Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Н.В. Бутко

Підпис засвідчую учений секретар, доцент Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Н.О. Андрусяк